

DARBININKAS

AMERIKOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
APJUNGĖS
AMERIKĄ, LDS ORGANĄ DARBININKĄ IR LIETUVIŲ ŽINIĄS
680 BUSHWICK AVENUE, BROOKLYN 21, NEW YORK
Copyright

XXXVII. Nr. 69

Redakcija: GLEmore 5-7281

ANTRADIENIS (TUESDAY)

RUGSEJO (SEPT.) 23 D. 1952 M.

Administracija: GLEmore 5-7068

10 CENTŲ

KOREJOJ TURETŲ BŪTI PANAUDOTOS ČIANG-KAI-SĖKO DIVIZIJOS

Munsanas. — Po pertraukos buvo vėl kariaujančių šalių delegacijos susirinkusios posėdžio, tačiau paliaubų kalusimu nepasiekta jokios pažangos. Posėdis praėjo bekalbant apie abi pusės vienai kitą. Ginčo dalykas vis tebėra pasikeitimas karo belaisviais. Kitas posėdis numatytas tik po savaitės laiko.

Kovos fronte

Sausumoje paskutinėmis dienomis vyko gana kietos kovos dėl eilės aukštumų. Vakarėiams pagaliau vėl pavyko komunistus išstumti iš Old Baldy aukštumos pozicijų. Tačiau Kelly Hill aukštuma ir toliau pasiliko prieš kelias dienas ją užėmusių komunistų rankose.

Sąjungininkų oro pajėgos ir toliau puolė taikinius priešų užnugarį. Bombonešiai sunaikino eilę kariuomenės stovyklų, karo medžiagų sandėlių ir nutraukė keliose vietose priešų susisiekimo linijas. Susirėmimuose su priešų lėktuvais buvo numušti penki Sovietų gamybos naikintuvai.

Atstovų rūmų komiteto nuomonė

Iš Korejos į Washingtoną grįžo dešimties narių kongreso komitetas, kuris lankė frontą ir susipažino su padėtim vietoje. Atstovų rūmų karinės komisijos pirm. Fisher ta proga pareiškė, jog stabilizuotas frontas Vakarų sąjungininkams leidžia suduoti priešui skaudžią smūgį, patiems nepatiriant didelių nuostolių. Fisher taip pat pažymėjo, kad Korejoje turi būti panaudotos kinų nacionalistų pajėgos. Kad tai yra tariamai Jungt. Tautų akcija, tas pajėgas panaudoti negali būti jokia kliūtis. Kaip žinoma,

prez. Trumano vyriausybė savo laiku pasisakė prieš Čiang-Kai-Seko dalinių panaudojimą Korejoje, nurodyma, kad jos galinčios būti reikalingos pačiai Formozai ginti. Komisija lankė Formozą ir ten patyrė, kad mažiausiai dvi gerai paruoštos kinų nacionalistų divizijos galima panaudoti Korejoje.

Pietų Korejos dalinių apmokymas dar sparčiau pažangą ir jie jau plačiu mastu panaudojami fronto veiksmuose.

Prokuroras D. C. Smith, iš Pasadena, Calif., viešai paskelbęs vardus asmenų, kurie prisidėjo prie \$18,235 paramos Nixonui. Nixono rėmėjai tarpe yra eilė žymių Kalifornijos pramonininkų, naftos šaltinių savininkų ir teisininkų.

Nepatenkinti sąjungininkų manevrais

STEVENSONAS LAIKYSI PARTIJOS PROGRAMĄ

Richmond, Va. — Čia pasakyto rinkiminė kalbą gubern. A. Stevensonas pasisakė laikysis pilietinių teisių klausimu demokratų rinkiminę programą nustatytos linijos. Stevensonas pažymėjo, kad jis nemanąs medžioti balus vienur vienaip, kitur kitaip kalbėdamas. Tai pirmas atvejis, kada jis pietiečiams išdėstė savo pažiūras tuo klausimu, kuris suskaldė 1948 m. demokratų ir atėmė Trumanui 33 balus.

Anksčiau Stevensonas buvo prasišalęs, jog pilietinių teisių reikalus jis linkęs palikti pasikiros valstybėms spręsti. Tačiau vėliau nurodė, jog jis esąs už įstatymus, kurie verslo srityje pašalintų rasinę bei kitokią diskriminaciją ir leistų įsikurti į tuos reikalus federalinei vyriausybei, jei paskiros valstybės šių reikalų nesutvarko.

VOKIEČIAI BRITŲ MANEVROUSE

Bonna. — Vakarų Vokietijos gynybos komisaras Th. Blank ir grupė buvusių vokiečių armijos karininkų buvo pakviesti ir dalyvavo anglų sausumos ir oro pajėgų manevruose. Manevrų tikslas — atremti iš rytų puolantį priešą. Juose be anglų dalyvauja dar olandų, kanadiečių ir belgų daliniai.

Vokiečių kariniai specialistai, apžiūrėję anglų Centurion tankus, pareiškė, jog tai esą geriausi tankai pasaulyje.

CONNALLY KALBA ČINISKA

Ziurichas. — Senatorius Connally kalbą Frankfurte, kurioj jis pasakė, kad pavergtosios tautos, gal būt, ir ne visos nori būti išvadautos iš Sovietų Sąjungos, šveicarų dienraštis "Die Tat" vadina činiska kalba.

Sujungta Vokietija turėtų mokėti Sovietams reparacijas

Bonna. — Su savo pasiūlymais dėl Vokietijos sujungimo buvo čia atvykusi Rytų Vokietijos tariamąjį parlamentą delegacija. Smulkmenos apie jų pasiūlymus dar nepaskelbtos. Tačiau bendrais bruožais sovietinės zonos atstovai siūlo, kad patį, ką ir ligi šiol buvo siūlę Sovietai.

Sutikti Sovietų zonos delegatai buvo nepalankiai. Susir-

kusios minios nešė plakatus, kuriuose buvo reikalaujama su žmonių grobikais visai nesileisti į jokias derybas. Išeinant jiems iš viešbučio, minia juos apmetė pernokusiais pamidoriais. Vyriausybė iš savo pusės taip pat atmetė du tos delegacijos prašymus pratęsti jiems vakarinėje zonoje buvimą laiką, ir jie buvo priversti, perdavę savo pasiūlymus, nedelsdami išvykti.

Didelį nusitebėjimą sukėlė delegacijos vadovo O. Nuschke pareiškimas spaudos atstovams, kad sujungta Vokietija turėtų mokėti Sovietams reparacijas. Ko tuo savo pareiškimu Nuschke siekė, kol kas neaišku, nes neabejojama, jog tai negali paskatinti vakarinės Vokietijos dalies gyventojų So-

vietams ir su jais bendradarbiaujantiems vokiečiams draugiškai nusiteikti. Mokėti Sovietams milijardus siekiančias reparacijas niekas čia nelinkęs. Ligi šiol iš Rytų Vokietijos Sovietai yra išreikalavę apie 16 milijardų dolerių reparacijų. Bet dar ir reikalaujama suma siekia milijardus. 1950 m. ji buvo nustatyta \$6,800,000,000 ir turi būti išmokėta ligi 1965 m.

BRITAI Į ISPANIJĄ

Barcelona. — Britanijos lėktuvnešis "Glory" ir trys karo laivai atplaukė į Ispaniją draugiško vizito. Tas įvykis kelia didelio susidomėjimo, nes tai pirmas toks vizitas nuo 1939 m., kada baigėsi Ispanijos pilietinis karas.

TRIUŠMAS DEL NIXONO GAUTOS PARAMOS

Washingtonas. — Iškilio aikštėn, kad respublikonų kandidatas į viceprezidentus senat. R. Nixon iš grupės asmenų yra priėmęs apie \$18,000 paramos. Dėl to kilo didelis triušmas. Nixonas ir jo draugai aiškina, jog iš tos sumos savo asmeniniams reikalams senatorius nepanaudojęs nė vieno cento. Ji buvusi naudojama tik politinei jo akcijai remti. Tačiau iš kitos pusės yra reikalaujama ne tik visą dalyką pagrindiniai ištirti ir išaiškinti, ar tokia paramą senatorius galėjo priimti, bet ir keliama, kad jis privi-
laš tuojau nuo kandidatūros atsisakyti.

Pats Nixonas pareiškė, jog jis tikisi, kad 48 valandų laikotarpį visas klausimas išsprendžias ir paaiškėsia, ar jis toliau paliks respublikonų kandidatą į viceprezidentus.

Nixonas spaudos sekretorius paskelbė, jog senatorius nutaręs apie savo finansinę padėtį viešai paskelbti. Savo kalboje Portlande Nixonas pareiškė, jog tokią draugų paramą jis laiko visai leistina ir pateisinama.

Ryšium su Nixonu byla gen.

ROBOTINIŲ LĖKTUVŲ TURIMA DIDELIS KIEKIS

Tokio. — Iš tolo valdomų raketų bandymų Korejoje vedėjas kapit. leit. L. A. Kurtz spaudos atstovams pareiškė, kad JAV laivynas turi didelį kiekį robotinių lėktuvų, kuriais reikale gali Korejoje pradėti plataus masto bombardavimą. Kartu Kurtz pastebėjo, jog ateityje, gal būt, bus galima šiuo būdu atomines bombas pasiųsti į bet kurį pasaulio vietą.

Šį Kurtz pareiškimą tuojau susilpnino adm. J. H. Sides, kuris Washingtono spaudos atstovams pareiškė, jog neatitinka tiesos, kad JAV turinčios pakankamai robotinių lėktuvų net ir didelio masto puolimams. Tačiau daroma išvada, kad jų turima jau nemažas skaičius.

Kurtz atsisakė pasakyti, kiek jų turima Korejoje, bet pažymėjo, kad jau 1,800 Heilcat tipo bombonešių esą aprūpinti elektroniniais aparatais ir be laido galima bus pasiųsti su bombomis į priešų taikinius.

Apie vieno tokio bepilotinio

Rytų pabėgėliai į JAV armiją

Sonthofen, Bavarija. — Čia į JAV armiją buvo priimti buvę Sovietų aviacijos puskarininkis ir vienas čekų pėstininkas, kurie yra dezertiravę iš savo krašto į Vakarų. Jie pasidavė kovoti už savo gimtųjų kraštų laisvę, nei to iš jų bus pareikalauta. Su jais kartu buvo priimtas ir vienas bulgaras, kuris pabėgo į Vakarų baigęs savo krašte karinę tarnybą.

Paspaudžia rankas angliakasių unijos pirm. J. L. Lewis ir šiaurės rajono kasyklų savininkų atstovas Harry Moses. Jų pasirašyta nauja darbo sutartimi apie 200,000 angliakasių pakeliamas dienos atlyginimas \$1.90.

ANGLIAKASIAI IR KASYKLŲ SAVININKAI SUSITARĖ

Washingtonas. — Pirmadienį turėjęs prasidėti angliakasių streikas neteko pagrindo, nes unijos pirm. L. Lewis pavyko iš kasyklų savininkų išreikalauti nuolaidų ir buvo su šiaurinės rajono kasyklomis pasirašyta nauja darbo sutartis. Tikimasi, jog Lewis pavyks tomis pat lygiomis susitarti ir su kitais kasyklų savininkais.

Naujojo sutartyje šiaurinėse krašto kasyklose dienos atlyginimas pakeliamas nuo \$16.35 ligi \$18.25. Taip pat už įskastą anglies toną premijos pakeliamas nuo 30 centų ligi 40. Tos sumos tenka unijos šalpos fon-

dui. Sutartis galios nuo š. m. spalio 1 d. ligi tos pat dienos 1953 m. Jos pasirašymas kraštą apsaugojo nuo 170,000 angliakasių streiko.

SU RUSIJA NEGALIMA DERĖTIS

Bostonas. — Protestantų episkopų bažn. suvažiavime adm. Alan Kirkas, buvęs Amerikos atstovas Maskvoje, pareiškė, kad su Rusija negalima derėtis. "Į rusų grasinimus turi būti atsakyta ginklo jėga. Mes turime būti tvirti ir nesi-duoti apgaunami."

Iš tolo valdomų raketų bandymų vedėjas kapitonas leit. L. A. Kurtz pasikalbėjime su spaudos atstovais Tokio sutiekė tam tikrų duomenų apie pasiektus šio srityje rezultatus. Tačiau Washingtono tuojau buvo atitinkamų pareigūnų daug kas iš jo paskelbtų dalykų užginčyta.

KARINIS PERVERSMAS LIBANONE

Beirutas. — Opozicijai ir armijai spaudžiant, buvo priverstas pasitraukti Libanono prez. B. El Chury.

Bechara El Chury ir jo vyriausybė buvo prikišama ne tik politinis bei ūkinis nesubėgėjimas, bet ir korupcija. Jo pašalinimas iš pareigų yra trumpu laiku trečias panašios rūšies įvykis arabų kraštuose — visai neseniai buvo išvartas iš krašto Egipto karalius Farukas ir pašalintas nuo sosto Jordanijos karalius Talal.

POPIEŽIUS VEL PRIIMA LANKYTOJUS

Vatikanas. — Popiežius Pijus XII buvo sunegalavęs ir dėl to buvo nutrauktos visos audiencijos. Tačiau jau yra vėl pasveikęs ir savo vasaros rezidencijoje Castelgandorfo pradėjo priiminėti lankytojus. Pirmąjį viešąjį audienciją buvo priimti tūkstančiai piligrimų.

LIAUDIS PRASTAI DAINUOJA

Praga. — Komunistinės Čekoslovakijos įstaigos sudarė "juoduosius sąrašus", kuriuose surašytos tos liaudies dainos, kurios draudžiama dainuoti. Pasirodo, kad čekų liaudies dainų tekstai nesiderina su komunistų partijos linija. Visa eilė čekų rašytojų dabar įkinkyti į darbą tų dainų įkinstus "pataisyti" ir pritaikyti partijos linijai.

Lankydamasis pakrančių apsaugos akademijoje New London, Conn., prez. Trumanas vairuoja trijų stiebų mokomąjį laivą Eagle. Šis laivas praėjusio karo metu buvo atimtas iš nacių.

PASAULIO LIET. BENDRUOMENĖ

DVIGUBA SVENTĖ SKOTIJOJ

Skotijos lietuvių „Aušros“ Draugija, kurios veik visos centras yra Glasgove, rugsėjo 7 d. gražiai ir įspūdingai paminėjo tautos šventę ir savo įsisteigimo metines.

Tų abiejų sukakčių paminėjimas pirmiausia buvo pabrėžtas šv. Luko parapijos bažnyčioje bendromis pamaldėmis 2 val. p.p. Šiuo metu Glasgove vieši atvykę iš Romos du lietuviai kunigai: dr. V. Balčiūnas — sv. Kazimiero Kolegijos dvasilios vadas, ir neseniai į kunigus įšventintas kun. A. Pupšys. Kun. dr. Balčiūnas pasakė turiningą pamokslą, kun. A. Pupšys atkalbėjo rožančių, o Skotijos lietuvių klebonas pavaduotojas kun. dr. L. Gronis suleikė palaiminimą švenč. Sakramentu.

Po pamaldų žmonės tuoj su-

siūrino Blaivybės Draugijos svetainėn. „Aušros“ draugija surengė abiem paminėjimams pritaikytą programą. Po bendro pasivaišinimo kun. dr. V. Balčiūnas skaitė paskaitą apie lietuvių vienybę ir tautinį jų veikimą. Po paskaitos buvo daug sveikinimų ir kalbų. Blaivybės draugijos choro dainos, tautiniai šokiai, loterija.

„Aušros“ draugija pradeda vis plačiau reikštis. Šis jaunimas mums yra labai brangus ir jam linkime kuo geriausiai veikti ir mūsių — senesniosios kartos neapvilti.

J. Butkevčius

ARGENTINA

10 metų lietuvių Aušros vartų parapijai

Rugsėjo 16 d. suėjo 10 metų nuo vienintelės Argentinos lietuvių Aušros Vartų bažnyčios iškilmingo palaiminimo. Avellanedoje. Ta proga į lietuvišką koloniją atnešta keliaujanti Fatimos Dievo Motinos statula, kuri išbus net dvi savaites. Per visą tą laiką įvyksta misijos: pirmoji savaitė skiriama lietuviams, antroji — vietiniams. Misijų metų parapijos salėje įvyksta keletas reikšmingų religinių rengimų.

Steigiamą „Laiko“ spaustuvi

Argentinos Tėvai Marijonai Avellanedoje steigia spaustuvi, kur spausdins išeinantį „Laiko“ laikraštį. Ši spaustuvi bus lyg apvainikavimas jau 10 metų veikiančio kultūrinio ir religinio Argentinos Lietuvių Centro Avellanedoje. Kaip lietuvių bažnyčia, mokykla, salys tenka statyti pačių lietuvių aukomis, taip ir spaustuvi pasiekta aukų rinkimas. Ji bus gerai įrengta ir iš jos lietuviškas žodis ir kultūra sklės visur, lietuvių jungdama vienon seimon.

Jau pradėta ruošti BALFO vajui New Yorke

Pereitos savaitės viduryje Balfio centro patalpose buvo susirinkęs vajuos komitetas aptarti savo veiklos. Balfio centro reikalų vedėjas P. Minkūnas painformavo, kad iš New Yorko miesto yra gautas leidimas viešai aukoms rinkti ir ruošti vajuos uždavimams koncertą. Kadangi paskutiniu metu mieste buvo įvykių, jog asmenys piktnaudavo miesto duotąjį leidimą ir aukas rinkdavo kartais neaiškiems tikslams, tai prieš duodamas leidimą, miestas į Balfio centrą atsiuntė savo inspektorius iširti reikalo. Šis, susipažinęs su Balfio veiklos ir atsakomybės knygomis, pasidžiaugė, jog galės Balfio rekomenduoti kaip tvarkingą įstaigą. Po to Balfio gavė leidimą vajui nuo spalio 1-ros iki lapkričio 16 d., nors

Jaunasis Irako karalius Faisals II Queen Elizabeth laivui iš New Yorko išvyko namo. Čia ji matome su Irako regentu princu Abdul Ilah, kuris lydėjo karalių kelionėje po Ameriką.

MES GYVENAME BICIULISKAI

(LAISKAS IS PARYZIAUS)

Tikrai, jau daug buvo rašyta iš mūsų gyvenimo Paryžiuje. Kad mūsų ateityje neužmirštumėt, kartas nuo karto atsiųsiuems atskirais laiskais iš Paryžiaus.

Mūsikių čia yra apie 300. Gyvename išsiblaškę visame didmiestyje ir jo pakraščiuose. Kartais dėl to pasivėliname truputį kiti j bažnyčia (Dieve, atleisk mums!). Mūsų bažnytelė — lotynų kvartale. Lietuviams ji brangi, kiekvienas stengiasi atvykti į pamaldas. Mums bažnytelė skolina Tėvai Jėzuitai, net ir kuniga „paskolino“, kai pritrūko lietuvių. Tai Tėvas Braun, kuris savo jautriais pamokslais prancūzų kalba užkariavo mūsų širdis. Mes dėkingi jam už jo norą suprasti mūsų vargus bei rūpestis ir jo pastangas pažinti mūsų tėvynės praeitį.

Paskutinį sekmadienį — rugsėjo 7 d. — po ilgų vasarų

atostogų vėl prasidėjo pamaldos, kurias atlaikė lietuvis kunigas Jucevičius.

Bažnyčia mums yra viskas. Čia galima pasimėsti ir pagiedoti lietuviškai, paminėti tautines šventes ir po pamaldų šventoriuje, kaip Lietuvoje, paspausti viens kitam ranką, pasišnekučiuoti ar net nueiti išgerti po „stikliuką“, nes visi nori ilgai pabūti tarp savųjų. Šitas paprotys žymiai „susilpnėjo“, šandien geriamė kava, arbatą arba amerikiečių pavvyzdžiu, Coca-Cola. Nenorėtu paversti taip rimto dalyko juokais, bet — kai rašome apie savo tautiečius lietuvius, taip ir darosi šilta širdyje. — nes mes lietuviai Paryžiuje labai gerai sugyvename. Jei vienas pasiseka gauti geresnį darbą, daugiau uždirbti, tas tuoj ir kitam pataria, kaip daryti. Lygiai ir studentas, gavęs stipendiją, ne laiko paslaptį, nurodo duris, į kurias reikia bėgtis. Žinoma, šandien, nežinint geriausių pastangų ir norų, ne visi gali studijuoti. Dauguma studiuoja ir dirba. Deja, Paryžius tai ne Amerika. Čia sunku uždirbti tiek, kad galėtum sutauyti pinigų ir jėgų kitiems darbams. Taip dirbančiųjų studentų gyvenimas yra sunkus, bet užsispyręs lietuvių būdas viską nugalėti. Bendrai imant, lietuviai Paryžiuje, nežinint išsilavinimo, daugumoje dirba kaip paprasti darbininkai.

Vienas iš svarbiausių klausimų yra lietuviškos šeimos surinkimas. Paryžiuje ir jo apylinkėse maža lietuvių. Tad mūsų jaunuoliai ir laukia, kada galės sugrįžti į Lietuvą ir ten susirasti sau žmoną.

Vasarą turėjome keletą gegužinių, kurias surengė Lietuvių Šalpos Draugija. Ši draugija — tai mūsų tautinis židinys, kurio gavinančią ugnelę globoja ir saugoja Ona Bačkienė. Ji ruošia tautos šventes ir Motinos dienos minėjimus. Kūčias, lietuvių, latvių, estų pobūvius su arbatėlėmis ir programomis, kad geriau pažintume broliškas tautas. Mūsų atstovas dr. S. A. Bačkis niekuomet neatsisako sutikti kiekvienam lietuviui moralinę ir reikalui esant, materialinę paramą.

Tuo tarpu tai ir būtų viskas trumpai iš lietuvių gyvenimo Paryžiuje. Čia prisiminėme tik geriasias puses. Prisimenant blogiasias, reiktų paliesti mažą atlyginimą, ilgą darbo valandą, blogus ir drėgnus viešbučių kambarėlius ir tą amžiną pavergtosios tėvynės ilgį.

J. A. Sirtautaitė

Great Necko gegužininkai

per Balfio 20 skyriaus surengtą tenai gegužinę šalpos reikalams suaukojo 120 dol. pinigais. Programoje dalyvavo dainininkė Rožė Mainelytė.

KO VERZIASI ŽMONĖS I GRENLANDĄ

V. LITERSKIS

Britų mokslinė ekspedicija, susidurdama su didžiausiais sunkumais rugpjūčio mėnesį pradėjo Grenlando tyrinėjimus. Reikia pasakyti, kad poliarinės ekspedicijos nėra malonus pasivaikščiėjimas — ten žmogų sutinka milžiniški pavojai. Dabar Klausimas, kuriam galui, nežinint didžiausių pavojų, šitos ekspedicijos daromos.

Grenlandas — didžiausia pasaulio sala, kurios plotas du milijonai kvadratinų kilometrų. Prie 70 paralelės jo plotumas sudaro 1000 km. Grenlandas nuo Kap Morris Jessup ligi Kap Farewell turi 2650 km ilgumo, kuris prilygsta atstumui tarp Norvegijos ir Viduržemio jūros. 84% viso Grenlando padengta 2000 m storumo ledynu. Tik Grenlando pakraščiai nėra pridengti. Būdinga, kad ledynų nepridengty plotų daugiausia turi šiaurinė Grenlando pusė.

Didžiausias ledynas susiformavo pietuose — ten jis sudaro 3000 m aukštumo. Prancūzų Grenlando ekspedicija 1950-1951 m. nustatė, kad pietinio Grenlando ledyno dugnas yra žemiau jūros lygio. Klausimas, kodėl pietiniam Grenlande yra didžiausias ledynas? Pietiniam Grenlande krinta labai daug sniego, prie kurio dar prisideda geologinis sudėjimas. Visiems Grenlando ledynams iš-

Majoras F. Blesse Korejoje nušovė 8-tą priešą naikintuvas. Sovietų ganybos MIG. Tai buvo ši mėnesį jau 47-tas nušovtas priešas iktuvus.

tirpus, pasaulio vandenynų ir jūrų lygis pakiltų 8 metrus.

Pažūrėjus į žemėlapi, mums atrodo keista: Grenlandas yra tolimas šiaurės sala, todėl kam tos brangios ekspedicijos pokirinių nepriteklių metu? Žinoma, žemėlapis tikro supratimo apie Grenlandą neduoda. Globas duoda tikrą žemės vaizdą, iš kurio matyti, kad didžiausi sausžemiai su devyniais dešimtalais pasaulio gyventojų susispietę aplink šiaurės poliarines jūras. Šitie žemynai sudaro ūkinio potencialo pasaulinį centrą. Šiaurinio žemės pusrutulio centrą sudaro šiaurės polius, tuo būdu kraštai, kurie yra arčiau prie poliaus, užima daugiau centrinę padėtį. Dabar, žinoma, šitoks klausimo statymas atrodo per daug išpūstas, bet ateity viskas kitaip atrodys. Oriniam susisiekimui turi būti žinomas oro stovis, todėl Grenlandas šituo atžvilgiu labai svarbus.

Pietinis Grenlandas yra poliarinio fronto srityje, vadinasi, vieta, kur susitinka šalto ir šilto oro masės. Oras susiformavęs poliariniam fronte, sudaro svarbų poveikį ir vidutinių geografinių platumų orui, todėl, norint daryti oro spėjimus, reikia žinoti, koki oru duomenys, vadinasi, temperatūra, spaudimas, drėgmė, debesuotumas ir vėjų kryptis, dabar yra Grenlande. Iš to galima su-

prasti, kuo mums svarbus Grenlandas. Kiekvieną dieną 19 stambių Grenlando klimatologinių stočių duoda oro pranešimus, kurie mums padeda nustatyti rytojaus orą.

Žinoma, Grenlando klimatologinės stotys daugiausia įrengtos Grenlando pakraščiuose, kur nėra ledynų. Vokiečių Alfred Wegener ekspedicija 1930-31 ir prancūzų Paul-Emil Victor ekspedicija 1950-51 m. įsirengusios klimatologines stotis Grenlando vidury, surinko nepaprasto svarbumo duomenų, koks yra bendras Grenlando oro masių stovis. Suprantama, kad Grenlande, kuriai gyvena viso tik 17,000 žmonių, dideli plotai dar visai neįstirti.

Nustatyta, kad dabar Grenlando ir aplinkinių jūrų oras, palyginus su 1920 metais, pasidarė kiek šiltesnis. Oro atšilimas dabar pastebimas Kanadoje, Aliaskoje, Sibire, žodžiu, visur aplink šiaurės polių. Žinoma, Grenlandui toks oro atšilimas turi daug naudos ir žalos. Pietuose pradeda plėstis gyvulininkystė. Oro atšilimas tačiau grenlandiečius verčia perorganizuoti ruonių medžioklę ir žvejybą. Atšilus orui, ruoniai traukia daugiau į šiaurę. Pietų Grenlando gyventojams šitas ruonių pasitraukimas į šiaurę labai nuostolingas, nes jie yra svarbiausias pragyvenimo šaltinis.

Mokslinės ekspedicijos sukuria daug žemės turtų. 18 šimtmetį pietvakarių Grenlande buvo surasta dideli kryolitai, dabar neseniai danų geologas Lauge Koch surado švino sluoksnius, kurių bendras svoris 1 milijonas tonų. Tai vis mokslinės ekspedicijos nuopelnas.

Reikia pasakyti, kad ekspedicijos į poliarinius kraštus

surištos su dideliais pavojais ir išlaidomis, todėl jų priskirti prie pramogų negalima. Ekspedicijos dalyviai turi turėti didelį mokslinį pasirengimą, nes tik tada ekspedicija gali būti sėkminga.

Dabar Grenlandas pasidarė svarbus ir strateginiu požiūriu: jis yra nepaskandinamas Amerikos lėktuvnešis. Ten daug įrengta oro pajėgoms bazių, kurios bus reikalingos kovojant prieš bolševizmą.

F. R. Robichaud

GELEZIES PREKES

dažai, lakas, aliejaus krosnys ir įrengimai

Tel. Lawrence 2-2695

1 LOWELL STREET
METHUEN, MASS.

Sveikiname

Jūsų įstaigą jos 15 metų sukakties proga!

☆

Kreipkitės į šį, jau 80 metų gyvuojantį banką:

morgičiaus, asmeninės paskolos, einaimosios taupymo ir klubų sąskaitos, kelionės čekiai.

BRIDGEWATER
Savings BANK
BRIDGEWATER, MASS. WEST BRIDGEWATER, MASS.

SVENTINIAI IR
NAUJAMETINIAI
SVEIKINIMAI

Morris Glaser
Glass Co.

1039 PURCHASE ST.

Tel. 3-1271

NEW BEDFORD

H. W. PRAY
CO.

V Y R U
DRABUŽIAI

Newburyport

LIBERTY
MOTOR SALES

19-23 Liberty St.
Newburyport, Mass.

PERLEY F.
KEITH, Inc.

Puikūs

DEGTINIŲ,

VYNU IR

ALAUS

pasirinkimas

25 MAPLE STREET
Tel. Danvers 1120,
DANVERS, MASS.

LINO-MART

LINOLEUM
ir
KOKLINES
PLYTELĖS
grindims ir sienoms

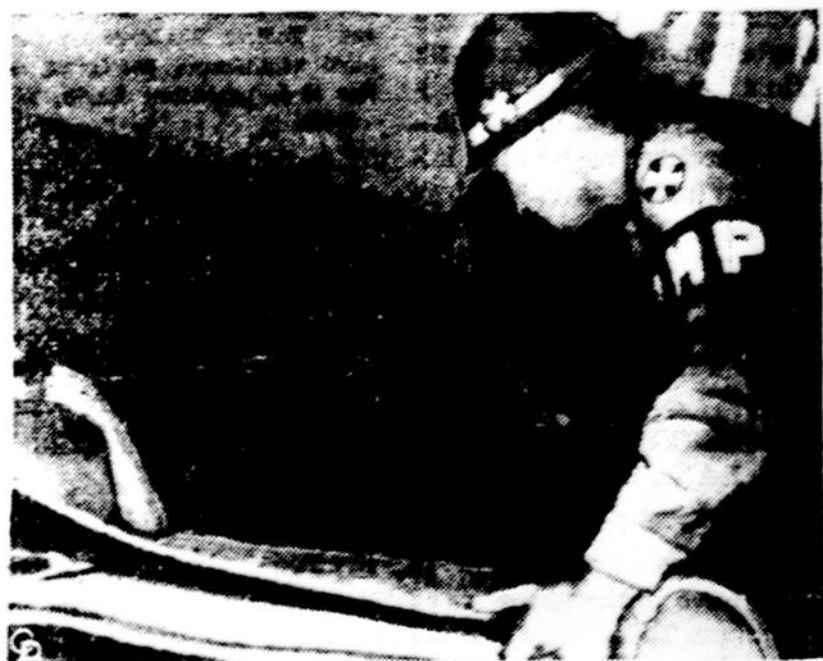
Tikrai sąžiningas
pataravimas

10 CHARTER ST.
Tel. 1745
Newburyport, Mass.

EASTMAN
CAMERA
EXCHANGE

FOTO
REIKMENYS

515 CHARTER STREET,
Tel. 2283
Newburyport, Mass.

Pietų Korejoje, netoli Seulo, įvyko didelė traukinio katastrofa. Turiu metu 20 asmenų buvo ir 320 buvo sužeisti. Nukentėjusių dauguma yra mokyklos vaikai. Čia matome amerikiečių karo policininką, kuris iškodamas katastrofos aukų, aptinka iš namo išsėmusį vieną nukentėjusio ranką.

KŪRYBOS PRIEDAS

Svečiuos pas dail. Adomą Galdiką

A. DZIUGENAS

Ruduo jau dažo margom spalvomis sodus ir parkus. Su šiom spalvomis prisimeni ir dailininką Adomą Galdiką, jo didelių paveikslus, kur spalvų spalvomis liejasi ruduo. Ir kaip pas jį nemokėjau, nepažinėjau, kokie paveikslai prasiskleidė iš po jo teptuko! Atvykęs šią vasarą iš Paryžiaus, jis apsigyveno didžiajam New Yorke.

Vieną ramų popietį mūsų būrelis susirado miesto plane jo gatvę. Netoli Queens Blvd. ir Jamaica Ave. susikirtimo yra jo gyvenamasis kvartalas. Ten kryžiuojasi dar keli dideli keliai. O tarp jų, pasislėpus medžiuose, stovi nedidelis žalias namelis. Ten mes ir pasukome.

Pasibeldžiame ir visas mūsų penketukas įsibrauname pas dailininką. Žinome, kas dailininkui yra dienos sviesa, kas saulė ir laikas, bet mes braunamės, — norime pamatyti jo studiją ir jį patį.

Jis, apsilvęs darbo drabužiais, ką tik pakilęs nuo piešiamo paveikslu, mus pasitiko su visu savo temperamentu. Nustemba, iš kur mūsų tiek daug. Mes spėjam vos apsišvalgyti, kaip mus veda į kitą kambarį, kur pasieniais sudėti paveikslai, sustumdytos dėžės, kurios kalba apie dailininko nesena kelionę iš Prancūzijos. Ir tose dėžėse — paveikslai.

Niekio nelaukęs, tuoj pastato vieną kėdę ir ant jos — paveikslus. Jis skuba, o mes norime jį sulaukyti, įsigilinti, bet jis tuoj atsako:

— Tiek neturime laiko, kad galėtume visus paveikslus išžiūrėti.

Vaidžiai keičiasi kaip kino ekrane.

Kelionė į užmirstas kapinaites

Savo paveikslais jis nukelia mus į Lietuvą, į gilius Žemaitijos užkampius, į vienias kapinaites, kurias dailininkas su pamėgimu vaizduoja. Vienur skamba giedrūs rudens tonai, ramūs medžiai pasakoja mūsų žemės laimingus metus, — kitur staiga suliepsnoja medžiai — jų šakos išsilenkia, danguje pakimba debesys tartum sliūnais. Žiūrėdamas į šiuos vaizdus, jauti ne tik gilia senovę, bet ir kažkokią mistinę jėgą. Atrodo, lyg motulė pasakotų seną legendą apie kapinaites, kaip ten anksčiau metais siautė maras, švedai puolė žmones.

Šios kapinaitės dažniausiai vaizduoja Beržorą prie Platelių, kur net iki antrojo pasaulio

nio karo išsilaikė gili senovė.

Šalia kapinaičių legendos plačiai išsiliesia jūros motyvas. Susmigusios žvejų trobelės, padžiuti tinklai ir begalinės jūros platumos kalba taip pagauančiai, kad, rodos, imsi ir keliausi į ten, kur ošia tie neramūs vandenys. Čia jis mum išdėstė visą eilę paveikslų iš pietų Prancūzijos, kur įvairiom spalvomis žaidžia jūra, uostuose plūduriuoja ramios jachtos.

Dail. prof. Adomas Galdikas prie piešiamo paveikslu.

Prie vieno tokio paveikslu jis ilgiau sustoja ir sako:

— Kai jį piešiau, atėjo vienas anglų lordas, kuris buvo atplaukęs savo jachta, va, šita, — jis parodė pirštu. — Lordas sako man, nupiešk ant stiebo anglų vėliavą, tai nupirksiu paveikslą. Aš jam atsakiau: eik tu į pėklą, dėl tavęs negadinsiu paveikslu.

Rudens melodijos

Vienas iš mėgstamiausių dailininko siužetų yra ruduo. Čia tiesiog poetiniu pajautimu jis atvėrė gamtos paslaptis, rudens stichiją. Vienur ramiai suskamba rudens tonai, kitur jie pamažu auga į sodrią rudens muziką. Čia liejasi spalvos iš savo kontūrų, jungiasi į vieną muzikalinį ritmą. Kartais šitame spalvų siautime neišsiki-

ri nei medžio, nei kryžiaus, bet jauti visu platumu išsiliesią gamtą, begalinį rudens vėją.

Iš šių paveikslų tik mažas žingsnis, kur visai atsisakoma siužeto, kur žaidžia tik spalvos ir ritmas. Čia pamatysi įvairiais būdais suspindusias spalvas, lyg pro ūkanas įžiūrėti namų kontūrus. Šie dailininko abstraktūs pergyvenimai veikia kaip muzika, ir pats profesorius juos apibūdina muzikos pajautimu.

Kai žiūri į šių paveikslų daugybę, tiesiog išsigaisti dailininko

ko ir Vokietijoje. Ir ten buvo suėmę žandarai bepiešiantį. Ir vėl palaikė šnipu.

Staiga prie vieno paveikslu jis ilgiau sustoja ir sako:

— Va, čia po šiom spalvomis yra palaidotas kitas paveikslas, ir geras paveikslas.

Visi sužiūrom į jį. Jis mums paaiškino.

— Tai atsitiko Paryžiuje, kada neturėjau medžiagos. Dažnai vieną pabaigęs, ant viršaus piešdavau kitą.

Sudėję 30 metų darbą

Dail. A. Galdikas gimė 1893 m. spalio 18 d. Žemaitijoje — Mosėdžių valsč. Mokėsi Palangoje ir Liepojoje, menų studijavo pas Steglizą Petrapilio Meno Akademijoje. Jis reikšėsi tapyboje, grafikoje ir teatro dekoracijose, kurių parodas surengė Paryžiuje 1931 m. ir 1948 metais. Grafiką dėstė Kauno Meno Mokykloje nuo 1923 iki 1944 metų. Galdikas yra iliustravęs pirmąsias nepriklausomoje Lietuvoje išleistas knygas ir paruošęs projektus pirmiesiems popieriniams lietuvių pinigams. Dailininko paveikslų yra Luksemburgo muzėjuje Paryžiuje. Viena monografija, paruošta Waldemar George, išleista Paryžiuje. Pasaulinėje parodoje Paryžiuje 1937 m. dailininkas už išstatytus kūrinius yra gavęs didžiulį premiją ir aukso medalį. Vokietijoje jis kurį laiką profesoriavo Freiburgo i. Br. Tai komosios Dailės Institute ir nuo 1948 m. gyveno Paryžiuje.

Mes paklausėm, kur jo kiti darbai, sukurti Lietuvoje. Dailininkas liūdnei palingavo galva.

— Mano 30 metų kūryba sudėgė. Kai Kaune grėsė pavojus, geriausius paveikslus išve-

žiau į Kulautuvą. Per karą tas namas sudegė, mano darbai žuvo. Kaune savo namuose būvau palikęs antračius paveikslus, sako, ir tie sudegė. Iš senųjų mano darbų yra tik Luksemburgo muzėjuje ir pas Jurę Savickį.

Dailininkas, berodidamas paveikslus, net susilo. Staiga jis sustoja ir sako:

— Užteks. Kitą kartą, — jis mosteli ranką ir krūvas dar neparodytų paveikslų.

Mes dar kalbamės. Jis mums pasakoja:

— Prisdarai škie, nori piešti, bet negali. Gali ir pakarti, vistiek kai kada nieko nepadarai, nenupieši paveikslu. Reikia visą laiką jį nešioti, gromuoliuoti, kol vieną kartą viskas savaime išsprendžia. Tada labai lengvai piešiasi. Tačiau nuolatos turi studijuoti gamtą, miklinti save, ieškoti.

— Kaip jūs čia verčiatės?

— Spunk naujakuriui, bet šiaip taip verčiuos. Parduodu vieną kitą paveikslą. Iki šiol pirkėjai buvo lietuviai. — Čia suminėjo keletą pavardžių, kurie įsigijo jo paveikslų. — Kartais nenoriu atsisakyti su savo brangiais ir gerais darbais, bet ką darysi, taip išeina, kad tenka parduoti. Dabar mėginu, gal įeisiu į amerikonišką publiką.

Vakaro sutemos užliejo kambarius. Mes atsivėsinome, padėkojome už tas mielas valandas su kūrybos mostais ir tėvynės prisiminimais. Dailininkas dar mus palydėjo į gatvę, kur sriuvo automobiliai. Kai mes nuvažiojome, jis valandėlę pastovėjo ir paskui dingo medžių žalume!

(Dail. Ad. Galdikas gyvena: 125-41 82 Ave., Kew Garden, L. I. N. Y. Telef.: BO 3-1198).

LITERATORINĖ NAUJIENA

Neperiodinio poezijos, prozos ir kritikos žodžio **Literatūros Lankų** pirmasis numeris jau pasiekė Jungt. Amerikos Valstybes ir Kanadą. Leidinys spausdinamas Argentinoje. Jį redaguoja Kazys Bradūnas, Juozas Girnius, Juozas Kėkštas, Henrikas Nagys ir Alfonsas Nyka-Niliūnas. Anot jų "Literatūros Lankų" tikslai yra aiškūs ir paprasti: gražinti beveik totaliai prarastą literatūrą, kaip estetišką kūrybą, nepriklausomą, atstatyti normalią vertybių gradaciją, kuri paskutiniui metu periodinėje spaudoje infliacinės kritikos buvo visiškai sunaikinta ir išlaikyti nuolatinį kontaktą su Vakarais.

Šiame numery rašo: Antanas Skėma, Kazys Bradūnas, Jonas Mekas, Vladas Slaitas, Juozas Kėkštas, Julius Kaupas, Albinas M. Katiliškis, Česław Miłoz, Thornton Wilder, Carlos Bousoño, Langston Hughes, Walt Whitman, švedų lyrikai, Jonas Staniškis, Juozas Girnius, Henrikas Nagys, Vytautas Statkus, Coppelius, Andrius Sietynas, Leonas Miškinas, Juozas Lingis.

Numeris iliustruotas Kazio Janulio, Isabelle Rimbaud, Joan Miro, Archipenko, Edouard Goerg, Marcel Gromaire ir Victor Soldati darbai.

Pavienio Literatūros Lankų egz. kainą 1 dol.

Visais leidinio reikalais rašyti: Kazys Bradūnas, 1127 Bayard St., Baltimore 23, Md.

GERIAUSIOS FILMOS

Tarptautinis filmų festivalis šiomet buvo Berlyne. Užtruko porą savaitę, iki visos buvo išžiūrėtos. Iš 30 parodytų filmų buvo atrinktos 9, kurioms pripažintas meninis lygis. Būtnet: Fanfan la tulipe — prancūzų, Agence Matrimoniale — prancūzų, La verite sur bebe Donge — prancūzų, Rashomon — japonų, The River — amerikiečių, Death of a Salesman — amerikiečių, Miracolo a Milano — italų, Il Capotto — italų, Bellissima — italų.

Ypatingai stipnos buvusios ispanų filmos. Rysium su tuo jėzuitų laikraštis "Stimmen der Zeit" rašo: "Kaip kunigas negalėjau nusikratyti jausmo, kad mūsų bažnytinės įstaigos ir katalikai pasauliečiai atsakingose vietose vis dar nesupranta, ką reikšia, iš tikrųjų publicistika. Jėgų Ignacas Loyola ar Pranciškus Tšaveras nusileistų į žemę, jiems tikrai kristų į aki, kaip konservatyvūs yra katalikų misijų centrai. Metodas veikti misijų lapelais ar misijų laikraščiais 1550 metais buvo dar nauji, bet šiandien jie mažai daro įspūdžio.

Filmų festivaly Berlyne buvo parodyta pora filmų, iš kurių galima pasimokyti, kaip šiandien reikėtų veikti. Tai buvo "The River" (vaizduojamas gyvenimas Bengalijoje prie Gango) ir "Rashomon" (gyvenimas Japonijoje).

Kad visos šios filmos rodo svetimus kraštus ir svetimus žmones, bet nieko nesako apie pagonių religinį reikalą, apie jų susitikimą su Evangelija, jėzuitų nekaltina filmų gamintojų, kurie yra nekatalikai. Tik jis kaltina savuosius ir pabrėžia, kad reikalingas bažnytinis institutas mokomajai, dokumentinei ir misijų filmų organizuoti.

Puccini mišios

Chicagoje pastatomos Puccini iškilmingos mišios. Jos Amerikoje bus išpildytos tik pirmą kartą ir antrą kartą visame pasaulyje. Mišios yra parašytos chorui ir trim balsams. Nors jos sukurtos muziko jaunystėje, bet pasižymi savo melodijų turtingumu, religine nuotaika.

Leonardas Andrieus

SVAJONĖ

Deja, tavęs aš niekaip nepažįstu,
Lyg būtų jau migla apvilkiusi akis,
Bet nekaltėk apie praėjusią jaunystę
Ir savo tikro vardo nesakyk.

Tiktai primink, kad švento Jono vabalėliai
Naktim nuiviedavo galvias lankas,
Ir aš, kaip kūdikis švelnutei gėlei,
Ištiesiu tau abi rankas.

PASKUTINIS RUDUO

Visą rudens virtinę paukščių seku.
Susimąstęs, kaip senas žmogus,
Bet jie skuba kažkur virš geltonų laukų,
Skuba mano džiaugsmu nešini.

Kas dabar beprimins, kad klidėjo žieduos
Iškilgusi laimės širdis —
Kas dabar begiedos, kas dabar begiedos,
Kad ruduo visą žemę virkdys?

Sako, paukščiai žina nemažai paslapčių,
Gal ženklius pavojus duot —
Iš jų balso graudaus, iš lekimo jaučiu,
Kad jau man paskutinis ruduo.

SUSIRŪPINO RELIGINIU MENU

Vatikano Sanctum Officium išleido, kaip praneša "Osservatore Romano", vyskupams nurodymus "de Arte Sacra" — apie bažnytinį meną. Naujų nuostatų ten nėra, tik surinkti ir pakartoti ankstesni nuostatai dėl bažnytinio pastatų ir jiems deramos formos.

Tas pats "Osservatore Romano" paskelbė mons. Celso Constantini paaiškinimus dėl tų nuostatų. Aiškėja, kokių būdu atsirado reikalas skelbti tuos nuostatus ir griežčiau prižiūrėti bažnytinį meną. Jis rašo:

"Pasitaiko, deja, nukrypimų ir tai vardan meno moderninio supratimo ar vardan naujų laikų galvojimo, ar vardan menkesnių bizninių interesų prie šventyklos durų. Vienas prancūzų vyskupas man rašė, kad esą atsidurta kovos lauke dėl bažnytinio meno. Meno žurnalas, kurį leidžia net vienuolynų žmonės, garbina nau-

jusias linijas. Pagarsėjo nerimams dėl vienos koplyčios, kurią išpuošė dailininkas Matisse. Ir žydų dailininkas Chagall panorą tapyti katalikų koplyčia. Piacasso susirūpinęs komunistinės koplyčios dekoravimu. Paskutiniu laiku Paryžiuje sukėlė susijaudinimo G. Roualt savo atstumiančiais kryžiais — krucifikais... Mes atsidūrėme viešame dailiojo meno babelyje."

Jezuitų žurnalas "Stimmen der Zeit" sako, kad iš tokių žodžių nereikia daryti išvados, jog šių dienų meno pajautimo pažangiosios formos yra pasmerkiamos. Kaip tik tas pats Constantini pasirodė plataus supratimo žmogus, palaikydamas vietinio meno formas misijų kraštuose. Ir Officium nurodymai atsižūri į mūsų laikų teisingus reikalavimus. Dėl to esą juo svarbiau atsižūreti į pagrindinį viso įspėjimo tikslą: kad visos bažnytinis menas Dievo namuose tarnautų šventam uždaviniui — tikėjimo gyvenimą gyvintų ir Dievo garbę keltų. Svarbesniais atsitikimais, kai vyskupai abejoja, ar bažnytinis pasirodė plataus atlieka, jie įpareigojami atsižūri į Romos. Toks atsižūrimas nereiškia, kad vietiniu skoniui nudažytas romėniškasis meno pajautimas turi būti standartu viso pasaulio bažnyčioms, — baigia jezuitų laikraštis.

Atsiųsta paminėti

K. Ščesnolevičius, Sen. — KUN. SILV. GIMZAUSKAS VALKININKUOSE. Atspaudas iš "Naujienu."

Balys Rukša — UGNIES PARDAVĖJAS. Poezija. Išleido 1952 m. Baltija, Toronto, Kanada. Iliustravo Viktoras Brickus, 95 psl. Kaina nepažymėta.

Lietuvos Valstybės Konstitucijos — Išrašai iš "Vyriausybės Žinių" 1922, 1928 ir 1938 metų. Išleido Spaudos Bendrovė "Žiburiai" Toronto, Kanada, 1952 m., 48 psl. Kaina 0,70 dol.

Muzikos žinios — rugpjūtio mėn. — 8 nr. Turinyje pažymėtina: Tomas Žiūraitis — Daina ir gyvenimas, Iz. Vasilūnas, "Jūratė ir Kastytis" mūsų muzikine kūryboje: prof. T. Schrems — Bažnytinio choro paruošimas. Plati vargonininko gyvenimo kronika ir atspaudos gaidos: J. Naujalis — Kad širdį tau skausmas. Vyr. red. kun. Vac. Zakarauskas.

Dail. prof. A. Galdikas

ZEMAITIA

